

Єгор Голівець,
співробітник Фонду Президентів України

ВІЗИТ ВОЛОДИМИРА ЗЕЛЕНСЬКОГО ДО СПОЛУЧЕНИХ ШТАТІВ АМЕРИКИ: КЛЮЧОВІ РЕЗУЛЬТАТИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ СПІВПРАЦІ НА ТЛІ ПОВНОМАСШТАБНОЇ ВІЙНИ

Опубліковано: Голівець Є. Візит Володимира Зеленського до Сполучених Штатів Америки: ключові результати та перспективи співпраці на тлі повномасштабної війни // Діяльність Президента України в умовах російсько-української війни. 2024. Випуск 40 (136). С. 31-36.

З 23 по 28 вересня 2024 року президент України Володимир Зеленський здійснив свій черговий візит до Сполучених Штатів Америки, який мав стратегічне значення для подальшої підтримки України у протистоянні російській агресії. На тлі повномасштабної війни, Президент України намагався заручитися посиленням як військової, так і дипломатичної підтримки від ключового міжнародного союзника – Сполучених Штатів. Головними акцентами цього візиту стали представлення Зеленським свого Плану перемоги, переговори щодо постачання новітніх видів озброєнь, а також встановлення тісніших контактів з потенційними майбутніми президентами США – чинною віцепрезиденткою Камалою Гарріс та Дональдом Трампом, головним конкурентом Гарріс у президентських перегонах 2024 року.

Представники експертного середовища оцінюють візит по-різному. Зокрема, керівник політико-правових програм Українського Центру суспільного розвитку Ігор Рейтерович вважає: «Цей візит, звичайно, більш успішний, ніж не успішний. Не думаю, що його можна назвати провальним (хоча я бачив подібні оцінки), особливо на тлі попередньої відмови Трампа зустрітися з Зеленським і достатньо агресивною кампанією, яку проводили республіканці. Оскільки візит продовжений на один день через зустріч з Трампом, це вже виглядатиме набагато краще(...). З точки зору практичного наповнення ми маємо дуже великий пакет допомоги з боку Сполучених Штатів та низку інших рішень, які ухвалювали лідери європейських країн і деяких інших країн, які були присутні на Генеральній Асамблеї Організації Об'єднаних Націй. (...) Тому в цьому контексті візит є більш-менш успішним. Звичайно, завжди хочеться максимальних результатів, але остаточно про успішність цього візиту ми дізнаємося за пару тижнів, коли всі ці речі будуть вже доведені до певного логічного завершення. Саме тоді ми зрозуміємо найголовніше – чи були досягнуті ті ключові пункти, які були представлені в українському мирному плані ([Главред](#)).

Одним із головних пунктів порядку денного візиту стала участь Володимира Зеленського у трьох ключових подіях: Саміті майбутнього, засіданні Ради безпеки ООН з питання України, а також загальних дебатах

Генасамблеї. Виступи Зеленського мали дві важливі мети. По-перше, Президент наголошував на необхідності відновити міжнародну увагу до воєнних злочинів Росії, яка, попри інші кризи у світі, продовжує агресію проти України. За даними різних ЗМІ, українське питання почало втрачати пріоритет на фоні інших глобальних викликів, зокрема, конфлікту на Близькому Сході. Зеленський активно просував «Формулу миру», закликаючи міжнародну спільноту підтримати її та взяти участь у Другому саміті миру. Водночас, він відкинув альтернативні мирні пропозиції, такі як китайсько-бразильські ініціативи, які не враховують ключові вимоги України щодо територіальної цілісності.

Ще однією резонансною заявою стала інформація про підготовку Росією атак на українські атомні електростанції. На думку політолога Олега Саакяна, «ця інформація миттєво викликала занепокоєння не лише серед країн Заходу, але й серед країн, що традиційно займали нейтральну або навіть проросійську позицію, таких як Китай та Бразилія. І хоча ці держави не взяли чіткої позиції щодо військової допомоги Україні, вони відреагували на загрозу радіаційної катастрофи, яка матиме глобальні наслідки. Це свідчить про те, що питання безпеки енергетичної інфраструктури може стати ключовим аргументом у залученні нових партнерів до підтримки України» ([Еспресо](#)).

Однією з центральних подій візиту стали двосторонні зустрічі Президента України з американським колегою Джо Байденом. Президент США підтвердив непохитну підтримку України, пообіцявши додаткові поставки зброї. Крім того, американський президент наголосив, що підтримує європейську та євроатлантичну інтеграцію України, заявивши, що Росія ніколи не переможе. Ця зустріч показала важливу дипломатичну динаміку у контексті продовження американської підтримки України.

Проте, попри публічні заяви про непохитну допомогу, існують приховані виклики. Політична обстановка у США є нестабільною через наближення виборів, і позиції щодо України можуть змінитися в залежності від того, хто переможе. Наприклад, Дональд Трамп уже демонстрував неоднозначне ставлення до НАТО і України, що створює ризики для майбутньої підтримки.

Зустріч з віцепрезиденткою США Камалою Гарріс також стала важливим моментом, адже Гарріс визнала важливість боротьби України для американського народу та наголосила на загрозі путінської агресії не лише для України, але й для всього демократичного світу. Важливо враховувати, що наголошування на перемозі України й можливості повернення всіх окупованих територій створює високі очікування як в українському суспільстві, так і на міжнародній арені. При цьому США, з одного боку, підтримують амбітну ціль України, а з іншого — шукають способи мінімізувати ризики власної ескалації з росією. Тож зустріч із Гарріс була важливою для демонстрації підтримки, але результативність таких зустрічей буде визначена подальшими діями і конкретними кроками Вашингтону щодо озброєння та фінансової допомоги.

Крім ключових американських політиків, Володимир Зеленський зустрівся з лідерами інших країн, зокрема з президентом Туреччини Реджепом Ердоганом, канцлером Німеччини Олафом Шольцем та іншими політичними лідерами Європи та Азії. Темою всіх зустрічей була подальша підтримка України, включно з можливістю розширення військової допомоги. Як зазначалося в різних джерелах, окремо обговорювалося питання надання Україні дозволу на удари по території Росії за допомогою західної зброї.

Надзвичайно важливим моментом поїздки стала зустріч Володимира Зеленського з кандидатом на пост президента США Дональдом Трампом. Президент України охарактеризував її як «дуже продуктивну й детальну». Це була спроба заручитися підтримкою республіканців напередодні виборів у США.

Зустріч Дональда Трампа з Володимиром Зеленським, як і очікувалося, викликала широкий резонанс у ЗМІ та серед політичних експертів. Цій зустрічі передували діаметрально протилежні новини: представники адміністрації Зеленського заявили, що така зустріч відбудеться, потім Трамп сказав, що не планує нічого подібного. Політичний експерт Віталій Портніков зізнався: «В мене взагалі немає жодного розуміння, чи взагалі була узгоджена зустріч Зеленського та Трампа на момент прильоту президента України до США. Ми маємо пам'ятати, що з української сторони маємо команду, яка вважає, що може все узгодити й попередньо про це повідомити. Ну бо ж не можуть же не зустрітись з Зеленським, правда? Ми тут живемо в такій самій ситуації, як і там. І от уявімо собі, що вони готували цю зустріч, не мали підтвердження, але на тлі підготовки до цієї зустрічі відбувається поїздка Зеленського на завод в Пенсильванії. Після цього Трамп просто починає біситись і вважати Зеленського зрадником. Всі ці заяви Трампа після візиту Зеленського на завод в Пенсильванії не означали скасування їхньої зустрічі. Це могло бути не підтвердженням зустрічі, яка й не була узгоджена. Що відбувається далі? Далі треба проявити силу, але і шляхетність та повагу до того, хто визнав себе переможеним. Трамп же не просто зустрівся з Зеленським. Він публікує у своїх соціальних мережах листа від Зеленського з проханням про зустріч. (...). Трамп хотів показати, що Зеленський має його шанувати» ([Еспресо](#)). Але кінцевий результат – все-таки на користь Зеленського, тобто України: Трамп повідомив, що упродовж зустрічі він багато чого дізнався і взагалі тепер хоче відвідати Україну, бо там, серед іншого, «хороша погода».

Але, крім усього іншого, ця зустріч підтвердила прагнення колишнього президента США залишатися ключовим гравцем у питаннях міжнародної політики, включно з конфліктом між Україною та Росією. Хоча обидві сторони наголосили на спільному прагненні завершити війну в Україні, зустріч викликала неоднозначні реакції. Дональд Трамп не має зараз інструментів для прямого впливу на допомогу Україні, проте його позиція вплине на політику республіканської партії загалом у разі перемоги на виборах.

З одного боку, Трамп декларує свою готовність допомагати Україні в мирних переговорах, з іншого боку — його риторика щодо можливості

«домовитися» з Путіним створює певні занепокоєння. Окрім того, Трамп заявив про можливість встановлення нових меж компромісу, що піднімає питання про стійкість політики США щодо України у випадку його повернення до влади. Як зазначив політолог, викладач КНУ ім. Тараса Шевченка Петро Олещук, «Трамп загалом схильний пропонувати виборцям прості рішення складних питань, і в цьому контексті, я думаю, що його обіцянки, що він моментально вирішить питання російсько-української війни нагадують мені, як він перед першим своїм обранням на пост президента обіцяв збудувати стіну на кордоні з Мексикою» ([NTA](#)). Та й взагалі, як зазначив Олег Саакян, «випад Трампа навіть через скандальність додав до цього уваги. Низка американських колег помітили дуже цікаву річ: до поїздки України, ключова увага була прикута до Ізраїлю і Близького Сходу, про Україну майже публічно не говорили. Хоча на майданчику ООН, власне, Україна була другою по значущості темою після Близького Сходу, бо ми програли на порядку денному. Але зокрема через всі ці маневри навколо Трампа, завдяки Плану перемоги та діям Трампа Україна вийшла на перший щабель і навпаки всі медіа почали говорити про Україну, тому не було щастя, та нещастя допомогло, і тут вдалося перехопити порядок денний, задати його в Штатах» ([Еспресо](#)).

Окрім досягнень у військовій та дипломатичній площині, Зеленський зумів також закріпити питання довгострокової економічної підтримки України. Адміністрація Байдена погодилася виділити Україні найбільший за всю історію пакет допомоги в розмірі 8 мільярдів доларів. До нього увійдуть засоби протиповітряної оборони, озброєння для фронту та підтримка тренувальних програм для українських пілотів. Важливо, що ця допомога включає не лише поставки озброєння та обладнання, але й розширення програми навчання українських військових, зокрема для роботи з F-16. Як зазначив полковник запасу Збройних сил України, льотчик-інструктор, військовий експерт Роман Світан, «попри загальний позитив від цієї новини, в українському суспільстві та серед аналітиків залишаються певні питання. По-перше, чи достатньо такої суми для того, щоб Україна змогла успішно продовжувати свої наступальні операції на фронті. По-друге, що означає розширення навчальних місій і чи можна розраховувати на те, що ці літаки стануть на озброєння української армії в найближчий час. Варто враховувати, що західні партнери, попри готовність надавати допомогу, продовжують зважати на політичну ситуацію у своїх країнах, де суспільство не завжди підтримує військову допомогу на користь України» ([УНІАН](#)).

Загалом, на думку Петра Олещука, «візит Зеленського до США підтвердив міцні позиції України на міжнародній арені. Незважаючи на внутрішні політичні виклики, зокрема вибори в США, українське питання залишається ключовим як для демократів, так і для республіканців. Успіх візиту підтверджує збереження міжнародної підтримки України в її боротьбі за територіальну цілісність та мирне майбутнє» ([NTA](#)).

Як вважає політичний оглядач Віталій Портніков, з огляду на особливості перебігу візиту Зеленського до США можна зробити кілька важливих прогнозів щодо майбутнього розвитку подій: «По-перше, Україна продовжить активно працювати над зміцненням міжнародної коаліції підтримки. Особливо це стосується залучення нових партнерів, таких як країни Глобального Півдня, які досі залишалися нейтральними. Оскільки питання глобальної безпеки набуває все більшого значення, Україна може скористатися цим, щоб зміцнити свої позиції на дипломатичному фронті.

По-друге, наступні кілька місяців стануть вирішальними для військової кампанії. Надходження нового озброєння дозволить Україні проводити більш активні контрнаступальні дії, проте успіх цих операцій залежатиме від низки факторів, включаючи погодні умови, стан української економіки, а також здатність партнерів продовжувати підтримку на належному рівні.

По-третє, політична ситуація в США та інших країнах Заходу залишатиметься важливим фактором. Оскільки більшість європейських країн також вступають у передвиборчі кампанії, зокрема Німеччина та Франція, зміна політичного ландшафту може мати вплив на тривалість та обсяги підтримки України» ([Еспресо](#)).

Загалом, як вважає Петро Олещук, «зустрічі Президента України з американським керівництвом, а також участь у численних дипломатичних заходах, мали надзвичайно важливі наслідки не лише для України, але й для міжнародної спільноти загалом. Як відомо, питання російсько-української війни поступово почало зникати з перших шпальт світових медіа, особливо в умовах зростаючої напруги на Близькому Сході та загострення у інших регіонах. Проте, завдяки активній дипломатичній роботі, Зеленському вдалося привернути увагу до ключових аспектів, пов'язаних з агресією Росії та загрозами для глобальної безпеки» ([NTA](#)).

Консультант зі стратегічних комунікацій Юрій Богданов задається питанням: «Чи міг візит Зеленського у США пройти краще? Можливо. Нам треба серйозно посилювати нашу лобістську присутність в США. Чи є він «провалом»? Ні, звісно» ([LIGA.net](#)).

Візит однозначно був стратегічно важливим для підтримки поточної динаміки відносин України та США, хоча надто велика залежність нашої країни, особливо тепер, від американської політичної волі за означенням у довгостроковій перспективі містить серйозні ризики для України. Маркером наявності таких ризиків став самий факт вимоги спікера Палати представників Конгресу США Майкла Джонсона звільнити посла України в США Оксану Маркарову у зв'язку з обставинами згаданого вище візиту Володимира Зеленського на завод у Пенсильванії. Оскільки наразі пані Маркарова продовжує бути послом, можна зробити висновок про те, що українська сторона набуває досвіду нейтралізації таких ризиків. Але все одно, нагальною необхідністю для України є диверсифікація джерел підтримки.